

تهران - بلوار سردار ماد - پلاک ۱۹۸ تلفن: ۲۹۹۵۱۰۱ کد پستی: ۳۳۱۱۱ - ۱۵۴۹۶ فاکس: ۷۴۶۷۳۵۶۷۳ عمارت اینترنتی: www.cbi.ir

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

معاونت تنظیم‌گری و نظارت

مرکز تنظیم‌گری

«دستورالعمل مدیریت ریسک اعتباری در

مؤسسات اعتباری»

آذر ماه ۱۴۰۴

مدیریت کل تنظیم مقررات

اداره مطالعات و مقررات

فهرست

فصل اول- تعاریف	۲
فصل دوم- کلیات	۶
فصل سوم - راهبرد و خط مشی ریسک اعتباری	۸
فصل چهارم - سیستم اطلاعات مدیریت و فرآیندهای گزارشگری	۹
فصل پنجم-فرآیند اعطا و مدیریت اعتبار	۱۱
بخش اول- مستندسازی	۱۱
بخش دوم - ارزیابی و تأیید اعتبار	۱۲
بخش سوم - پرداخت و مدیریت اعتبار	۱۵
بخش چهارم- وصول مطالبات	۱۷
فصل ششم-وثایق	۱۸
فصل هفتم- شناسایی، ارزیابی، اندازه‌گیری، پایش و کنترل ریسک اعتباری	۲۱
فصل هشتم- آزمون بحران	۲۴
فصل نهم- کنترل و حسابرسی داخلی	۲۵
فصل دهم-سایر موارد	۲۶

«دستورالعمل مدیریت ریسک اعتباری در مؤسسات اعتباری»

به استناد بند (ب) ماده (۲۰) «قانون بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران» در خصوص نحوه محاسبه نسبت مطالبات غیرجاری و در راستای تحقق جزء (۲) بند (ب) ماده (۳) قانون مذکور مبنی بر ثبات و سلامت شبکه بانکی و سایر اشخاص تحت نظارت و در اجرای بند (۲) ماده (۲) «قانون عملیات بانکی بدون ربا (بهره)» و مفاد «آیین نامه پیشگیری از انباشت مطالبات غیرجاری» مصوب مورخ ۱۳۹۷/۱۲/۲۸ ستاد هماهنگی مبارزه با مفاسد اقتصادی، «دستورالعمل مدیریت ریسک اعتباری در مؤسسات اعتباری» که از این پس به اختصار «دستورالعمل» نامیده می شود، به شرح زیر تدوین می گردد:

فصل اول - تعاریف

ماده ۱- در این الزامات عبارات زیر در معانی مشروح به کار می روند:

۱-۱- **بانک مرکزی:** بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران؛

۱-۲- **مؤسسه اعتباری:** اشخاص حقوقی که با مجوز بانک مرکزی یا به موجب قانون، تحت عنوان «بانک» یا «مؤسسه اعتباری غیربانکی» به انجام عملیات بانکی مبادرت می نمایند؛

۱-۳- **اعتبار:** هر نوع پرداخت یا تعهد به پرداخت وجوه توسط مؤسسه اعتباری در قالب اعطای تسهیلات، ایجاد تعهدات و سایر موارد، به مشتری در قبال تعهد وی به بازپرداخت وجوه مذکور؛

۱-۴- **اعتبار مشکل دار:** اعتباری که به دلایلی نظیر تغییر در وضعیت مالی مشتری و فعالیت های اقتصادی وی، بازپرداخت آن به تأخیر افتاده یا احتمال نکول آن وجود دارد؛

۱-۵- **مشتری:** شخص حقیقی یا حقوقی که مؤسسه اعتباری را در معرض ریسک اعتباری قرار می دهد؛

۱-۶- **نکول:** عدم ایفای به موقع تمام یا قسمتی از تعهدات ناشی از دریافت

اعتبار، توسط مشتری؛

دبیرخانه
هیأت عالی

۷-۱- ریسک اعتباری: احتمال وقوع زیان حاصل از نکول مشتری در بازپرداخت

اعتبار؛

۸-۱- ریسک تمرکز اعتباری: ریسک اعتباری ناشی از تمرکز اعتبار در حوزه‌هایی

نظیر مشتریان، یک نوع خاص از اعتبار و یا وثیقه، بخش‌های اقتصادی و

مناطق جغرافیایی؛

۹-۱- سبد اعتباری: مجموعه‌ای از اعتبارات که در دسته‌های مختلف نظیر

اعتبارات اعطایی به اشخاص حقیقی یا حقوقی، اعتبارات اعطایی به

بخش‌های مختلف صنعت و اعتبارات اعطایی بر مبنای مبلغ آن‌ها

دسته‌بندی می‌شود؛

۱۰-۱- مدیریت ریسک اعتباری: فرآیند شناسایی، ارزیابی، اندازه‌گیری، پایش،

کنترل و گزارش‌گری ریسک اعتباری؛

۱۱-۱- اعتبارسنجی: فرآیندی که با هدف سنجش اعتبار اشخاص حقیقی و

حقوقی با استفاده از داده‌ها و الگوهای (مدل) مربوطه، به اختصاص نمره

اعتباری به اشخاص یا تهیه گزارش اعتباری منجر می‌شود؛

۱۲-۱- شرکت اعتبارسنجی: شخص حقوقی که به جمع‌آوری اطلاعات اعتباری

اشخاص حقیقی و حقوقی از تأمین‌کنندگان مختلف اطلاعات به صورت

مستقیم یا به واسطه پایگاه داده اعتباری کشور جهت تهیه گزارش

اعتباری و سایر خدمات اعتباری برای ارایه به بانک‌ها و مؤسسات اعتباری

غیربانکی، صندوق و نهادهای مالی موضوع قانون تأمین مالی تولید و

زیرساخت و سایر بهره‌برداران مجاز اقدام می‌نماید؛

۱۳-۱- امتیاز اعتباری: شاخص کمی و مبتنی بر روش‌شناسی مشخص، اعلامی

توسط شرکت اعتبارسنجی که بیانگر احتمال نکول توسط اشخاص است؛

۱۴-۱- گزارش اعتباری: گزارشی که در بر دارنده امتیاز اعتباری اشخاص است؛

۱- ۱۵- رتبه اعتباری: شاخصی است که توسط مؤسسات رتبه‌بندی اعتباری با

استفاده از اطلاعات کمی و کیفی و بر اساس یک روش مشخص، به منظور

تعیین احتمال ایفای به موقع تعهدات اشخاص محاسبه می‌شود؛

۱- ۱۶- گزارش رتبه‌بندی اعتباری: گزارشی که در بر دارنده رتبه اعتباری اشخاص

است؛

۱- ۱۷- مؤسسه رتبه‌بندی اعتباری: اشخاص موضوع بند (۲۱) ماده (۱) «قانون

بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران» مصوب سال ۱۳۸۴ که با مجوز

سازمان بورس و اوراق بهادار تأسیس شده و با مجوز بانک مرکزی مجاز

به ارائه خدمات رتبه‌بندی اعتباری به مؤسسات اعتباری می‌باشند؛

۱- ۱۸- سیستم رتبه‌بندی اعتباری داخلی: مجموعه‌ای از روش‌ها، فرآیندها،

کنترل‌ها و شیوه‌های گردآوری داده‌ها است که توسط مؤسسه اعتباری

جهت تعیین و ارزیابی رتبه اعتباری داخلی به کار گرفته می‌شود؛

۱- ۱۹- رتبه اعتباری داخلی: شاخص حاصل از سیستم رتبه‌بندی اعتباری داخلی

که بیانگر امتیاز حاصل از ارزیابی اهلیت اعتباری مشتری می‌باشد؛

۱- ۲۰- مطالبات غیرجاری: مطالبات مؤسسه اعتباری که در چارچوب ضوابط و

مقررات ابلاغی بانک مرکزی در خصوص طبقه‌بندی دارایی‌ها در یکی از

طبقات سررسید گذشته، معوق و یا مشکوک‌الوصول قرار می‌گیرد؛

۱- ۲۱- نسبت مطالبات غیرجاری: حاصل تقسیم مجموع مطالبات غیرجاری، اعم از

ریالی و ارزی به مجموع مطالبات، اعم از ریالی و ارزی؛

۱- ۲۲- نسبت مطالبات غیرجاری خالص: حاصل تقسیم مجموع خالص مطالبات

غیرجاری اعم از ریالی و ارزی (پس از کسر ذخایر مطالبات) به مجموع

مطالبات اعم از ریالی و ارزی؛

۱- ۲۳- نسبت پوشش ذخیره خاص مطالبات: حاصل تقسیم مانده ذخیره خاص

مطالبات به مجموع مطالبات غیرجاری؛

۱- ۲۴- **بیانیه ریسک:** بیانیه کمی و کیفی در خصوص سطح کلی ریسک که

مؤسسه اعتباری در مسیر دستیابی به اهداف خود تمایل به پذیرش یا

اجتناب از آن دارد؛

۱- ۲۵- **ظرفیت ریسک اعتباری:** حداکثر میزان ریسک اعتباری که مؤسسه اعتباری

با توجه به سرمایه نظارتی، مدیریت ریسک، اقدامات کنترلی خود و

همچنین حدود نظارتی، قادر به پذیرفتن آن است؛

۱- ۲۶- **اشخاص مرتبط:** طبق تعریف ارائه شده در ضوابط ابلاغی بانک مرکزی

ناظر بر تسهیلات و تعهدات اشخاص مرتبط؛

۱- ۲۷- **تسهیلات و تعهدات کلان:** مجموع خالص تسهیلات و تعهدات اعطایی/ایجاد

شده به/برای هر ذینفع واحد که میزان آن مطابق با ضوابط ابلاغی بانک

مرکزی در خصوص تسهیلات و تعهدات کلان تعیین می‌گردد؛

۱- ۲۸- **اهلیت اعتباری:** توانایی و پیشینه اشخاص در بازپرداخت اعتبار بر اساس

بررسی سوابق و مستندات مالی، بانکی و اعتباری آن‌ها یا مبتنی بر سایر

روش‌های موجود.

۱- ۲۹- **حد اعتباری مشتری:** حداکثر میزان اعتبار قابل اعطا به مشتری؛

۱- ۳۰- **نسبت پوشش وثایق:** حاصل تقسیم ارزش تعدیل شده وثایق قابل ارایه از

سوی مشتری به اصل اعتبار اعطایی، سود یا فواید مترتبه آن؛

۱- ۳۱- **آزمون بحران ریسک اعتباری:** ابزاری است که تأثیر انواع شوک‌هایی که

با در نظر داشتن سناریوهای فرضی منجر به افزایش نکول مشتریان

می‌شود را بر میزان ذخایر مطالبات و کفایت سرمایه مورد ارزیابی قرار

می‌دهد؛

۱- ۳۲- **شوگ:** هر گونه تغییر وضعیت ناگهانی که بر مؤسسه اعتباری تحمیل شده

و عملکرد آن را با مخاطره مواجه می‌سازد؛

۱- ۳۳- فرهنگ اعتباری: ترکیبی از ارزش‌ها، نگرش‌ها، دیدگاه‌ها و شیوه‌ها در

حوزه اعطای اعتبار است که توسط هیأت مدیره مؤسسه اعتباری تعیین و

رفتار مربوط به اعطای اعتبار را مشخص می‌نماید؛

۱- ۳۴- ضریب تعدیل کاهشی: ضریبی است که بر اساس ریسک نوسانات قیمت و

یا نقدشوندگی وثایق، اعمال گردیده و به میزان آن از ارزش وثایق کسر

می‌شود؛

۱- ۳۵- خالص مانده مطالبات: مانده مطالبات مؤسسه اعتباری پس از کسر ذخایر

مطالبات مشکوک الوصول عام و خاص؛

۱- ۳۶- ریسک کشوری: ریسک ناشی از شرایط خاص سیاسی، اجتماعی و

اقتصادی در یک کشور خارجی.

فصل دوم- کلیات

ماده ۲- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری موظف است در راستای مدیریت مؤثر ریسک اعتباری،

چارچوب مدیریت ریسک اعتباری را با توجه به ماهیت، اندازه و پیچیدگی فعالیت

مؤسسه اعتباری ایجاد نماید. چارچوب مذکور باید حداقل شامل موارد زیر باشد:

۲- ۱- راهبرد و خط مشی ریسک اعتباری؛

۲- ۲- نقش‌ها و مسئولیت‌های هیأت مدیره مؤسسه اعتباری، هیأت عامل مؤسسه

اعتباری و سایر کارکنان مرتبط با امور اعتباری؛

۲- ۳- سیستم اطلاعات مدیریت و فرآیندهای گزارشگری؛

۲- ۴- فرآیند اعطا و مدیریت اعتبار؛

۲- ۵- رویه‌های ارزیابی اعتباری؛

۲- ۶- نظام‌ها و رویه‌ها برای شناسایی، اندازه‌گیری، پایش و کنترل ریسک

اعتباری؛

۲- ۷- ساختار حاکمیتی مدیریت ریسک اعتباری؛

۲- ۸- فرهنگ اعتباری.

ماده ۳- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری موظف است به منظور مدیریت ریسک اعتباری حداقل اقدامات زیر را انجام دهد:

۳-۱- ایجاد و نهادینه کردن فرهنگ اعتباری؛

۳-۲- تصویب فرایندها و رویه‌های شناسایی، اندازه‌گیری، پایش و کنترل ریسک اعتباری؛

۳-۳- تصویب سیاست‌های اعتباری و فرآیند اعطا و مدیریت اعتبار؛

۳-۴- تصویب ساختار سازمانی برای مدیریت ریسک اعتباری متناسب با اندازه، پیچیدگی و تنوع فعالیت‌های مؤسسه اعتباری؛

۳-۵- تصویب سیاست‌های جبران خدمات واحدهای مرتبط مدیریت ریسک و اعتبارات؛

۳-۶- تصویب سیاست‌های کلی در خصوص حدود اعتباری و بازنگری آن‌ها در مقاطع زمانی حداکثر شش ماهه؛

۳-۷- تصویب موارد استثناء از حدود اعتباری تعیین شده؛

۳-۸- تصویب رویه‌هایی برای پایش و کنترل ریسک تمرکز اعتباری؛

۳-۹- تصویب برنامه آزمون بحران از جمله سیاست‌ها، مفروضات اصلی و سناریوها؛

۳-۱۰- تصویب رویه‌ها و خط‌مشی‌های مشخص برای گزارشگری.

ماده ۴- در ایجاد و استقرار فرهنگ اعتباری، هیأت مدیره مؤسسه اعتباری باید حداقل اقدامات زیر را انجام دهد:

۴-۱- تعیین سازوکارهایی به منظور حصول اطمینان از اطلاع و آشنایی تمامی

کارکنان ذی‌ربط با خط‌مشی‌ها و رویه‌های اعتباری و همچنین بیانیه ریسک مؤسسه اعتباری؛

۴-۲- به کارگیری اعضای هیأت عامل مؤسسه اعتباری و کارکنان مرتبط با امور

اعتباری به تعداد مکفی که دارای تجربه و دانش کافی برای انجام وظایف

محواله باشند؛

۴-۳- تعیین سازوکارهایی به منظور حصول اطمینان از پاسخگویی و

مسئولیت‌پذیری شفاف کارکنان مرتبط با فرآیند مدیریت ریسک اعتباری؛

۴-۴- تعیین اهداف و خط‌مشی‌های آموزشی مرتبط با امور و فرآیند مدیریت ریسک

اعتباری.

ماده ۵- هیأت عامل مؤسسه اعتباری موظف است به منظور مدیریت ریسک اعتباری حداقل

اقدامات زیر را انجام دهد:

۵-۱- ایجاد شیوه‌های عملیاتی در چارچوب سیاست‌های اعتباری و فرآیند اعطا و

مدیریت اعتبار مصوب هیأت مدیره مؤسسه اعتباری؛

۵-۲- ایجاد واحد اجرایی مرتبط در چارچوب ساختار سازمانی مصوب هیأت

مدیره مؤسسه اعتباری و ضوابط ناظر بر الزامات حاکمیت شرکتی؛

۵-۳- ارائه پیشنهاد به هیأت مدیره مؤسسه اعتباری در خصوص حدود اختیارات

و مسئولیت‌های واحد اجرایی مرتبط؛

۵-۴- تصمیم‌گیری در خصوص تغییر حدود اعتباری مشتریان حسب مورد و بر

اساس میزان اعتبار، با توجه به تغییرات در وضعیت اعتباری آن‌ها و در

چارچوب سیاست‌های تعیین شده در این خصوص؛

۵-۵- اجرا و عملیاتی کردن برنامه آزمون بحران؛

۵-۶- ایجاد سیستم اطلاعات مدیریت برای اطمینان از گزارشگری به موقع،

صحیح و حاوی اطلاعات کافی در خصوص ریسک اعتباری.

فصل سوم - راهبرد و خط‌مشی ریسک اعتباری

ماده ۶- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری موظف است راهبرد و خط‌مشی ریسک اعتباری را متناسب

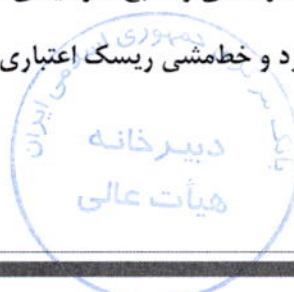
با اهداف تجاری، ظرفیت ریسک اعتباری و با توجه به ماهیت کسب و کار، تدوین،

تصویب و به تمامی سطوح سازمانی مؤسسه اعتباری ابلاغ نماید.

تبصره - خط‌مشی و راهبرد ریسک اعتباری باید حداقل یک مرتبه در سال و بر اساس شرایط

بازار، عملکرد مالی و منابع سرمایه‌ای مؤسسه اعتباری مورد بازنگری قرار گیرد.

ماده ۷- راهبرد و خط‌مشی ریسک اعتباری باید با لحاظ حداقل موارد زیر تدوین شود:

۷-۱- ترکیب و کیفیت سبد اعتباری با لحاظ آثار چرخه‌های اقتصادی؛

۷-۲- پیش‌بینی سودآوری و توسعه کسب و کار؛

۷-۳- سطح مطلوب تمرکز و یا تنوع در بازارهای هدف؛

۷-۴- برنامه فعالیت اعتباری بر حسب مواردی نظیر؛ طرف‌های مقابل مؤسسه

اعتباری، انواع خدمات اعتباری، بخش‌های اقتصادی، منطقه جغرافیایی، نوع

ارز، سررسید و حدود اعتباری؛

۷-۵- برنامه اعتباری با لحاظ اثرات تغییر نرخ سود و کارمزد بر اساس

سیاست‌های مصوب مراجع ذی‌ربط.

ماده ۸- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری موظف است بیانیه ریسک را با رویکرد آینده‌نگر در

چارچوب راهبرد و خط مشی ریسک مؤسسه و با توجه به ظرفیت و حدود ریسک‌پذیری

مؤسسه اعتباری تدوین، تصویب و به تمامی سطوح سازمانی مؤسسه ابلاغ نماید.

همچنین مؤسسه اعتباری موظف است عنداللزوم و با توجه به تغییر شرایط از جمله

موارد مذکور در ماده (۷) این دستورالعمل بیانیه ریسک را مورد بازنگری قرار دهد.

ماده ۹- بیانیه ریسک مؤسسه اعتباری باید بیانگر حداقل موارد زیر باشد:

۹-۱- میزان پذیرش ریسک متناسب با ظرفیت ریسک اعتباری، با توجه به منافع

مشتریان و سهامداران؛

۹-۲- شاخص‌های کمی قابل تبدیل به حدود ریسک برای هریک از خطوط کسب و

کار؛

۹-۳- هم‌راستا بودن حدود ریسک هریک از خطوط کسب و کار با بیانیه ریسک

کلی؛

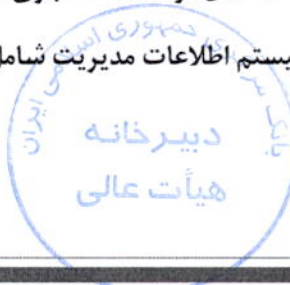
۹-۴- تعیین وقایع و رویدادهایی که منجر به ریسک بیش از ظرفیت مؤسسه

اعتباری با استفاده از نتایج آزمون بحران شود.

فصل چهارم - سیستم اطلاعات مدیریت و فرآیندهای گزارشگری

ماده ۱۰- هیأت عامل مؤسسه اعتباری موظف است بر مبنای رویه‌ها و خط مشی‌های اعتباری،

سیستم اطلاعات مدیریت شامل سیستم گزارشگری که دربردارنده خطوط گزارشگری

است را به نحوی ایجاد نماید که حداقل، اطلاعات در خصوص موارد زیر، در اسرع وقت به هیأت مدیره مؤسسه اعتباری، هیأت عامل مؤسسه اعتباری و کمیته ریسک گزارش شود:

۱۰-۱- انحرافات از رویه‌های اعطای اعتبار و حدود اعتباری؛

۱۰-۲- ترکیب و کیفیت سبد اعتباری؛

۱۰-۳- ریسک تمرکز اعتباری؛

۱۰-۴- مطالبات غیرجاری و کفایت ذخایر مطالبات؛

۱۰-۵- کیفیت و ارزش وثایق؛

۱۰-۶- روند تغییرات کیفیت سبد اعتباری بر مبنای طبقات حاصل از ارزیابی

اعتبارات موضوع ماده (۲۲) و هرگونه تنزل کیفیت در اجزای آن.

ماده ۱۱- کمیته ریسک به منظور بررسی موارد مرتبط با مدیریت ریسک اعتباری حداقل وظایف

زیر را بر عهده دارد:

۱۱-۱- ارزیابی کفایت راهبردهای مدیریت ریسک اعتباری مرتبط با فعالیت‌های

مؤسسه اعتباری؛

۱۱-۲- نظارت بر ریسک اعتباری در تمامی سطوح مؤسسه اعتباری و حصول

اطمینان از رعایت حدود مصوب هیأت مدیره مؤسسه اعتباری؛

۱۱-۳- ارائه پیشنهادات صریح و شفاف به هیأت مدیره مؤسسه اعتباری در مورد

معیارهای لازم برای استانداردهای اعتبارسنجی، پذیرش طرح‌های اعتباری و

قراردادهای مالی؛

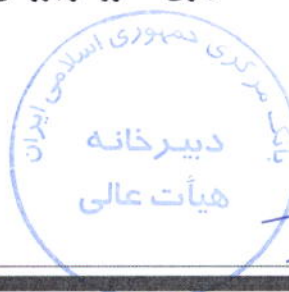
۱۱-۴- ارائه پیشنهاد به هیأت مدیره مؤسسه اعتباری درخصوص واگذاری حدود

اختیارات به سطوح مناسب مدیریتی برای تصویب اعتبار؛

۱۱-۵- ارائه پیشنهاد به هیأت مدیره مؤسسه اعتباری درخصوص تفویض اختیارات

لازم برای تعیین معیارهای ضروری برای وثایق و تضامین، ترکیب سبد

اعتباری، سازوکار بررسی و بازبینی اعتبار؛

۱۱-۶- ارایه پیشنهاد به هیأت مدیره مؤسسه اعتباری در خصوص حدود اعتباری

برحسب مواردی نظیر: مناطق جغرافیایی، بخش‌های اقتصادی و صنایع خاص

به منظور پیشگیری از ریسک تمرکز اعتباری؛

۱۱-۷- تهیه خط مشی‌های مرتبط با ریسک اعتباری مؤسسه اعتباری و ارایه آن به

هیأت مدیره مؤسسه اعتباری.

فصل پنجم- فرایند اعطا و مدیریت اعتبار

ماده ۱۲- پس از مراجعه مشتری به مؤسسه اعتباری به منظور دریافت اعتبار با توجه به مدارک و

مستندات ارایه شده، سابقه اعتباری، صنعت و زمینه فعالیت و سیاست‌ها و خط

مشی‌های مؤسسه اعتباری، حد اعتباری مشتری توسط مؤسسه اعتباری تعیین

می‌گردد.

تبصره - ضوابط اجرایی این ماده در خصوص حد اعتباری به تصویب هیأت عامل بانک مرکزی

می‌رسد.

ماده ۱۳- فرایند اعطای اعتبار مشتمل بر مراحل مستندسازی، ارزیابی، تأیید اعتبار و پرداخت یا

تعهد به پرداخت می‌باشد.

بخش اول- مستندسازی

ماده ۱۴- مستندسازی با تشکیل پرونده اعتباری شروع می‌شود. پرونده اعتباری در هریک از

مراحل اعطا، مدیریت امور و کنترل اعتبار تکمیل می‌گردد و بلید حاوی حداقل اطلاعات

و مدارک زیر برای اشخاص حقیقی و حقوقی، حسب مورد باشد:

۱۴-۱- درخواست دریافت اعتبار؛

۱۴-۲- مدارک هویتی؛

۱۴-۳- اطلاعات ثبتی، ساختار مالکیت، مدیریت و تعداد کارکنان صرفاً برای

اشخاص حقوقی؛

۱۴-۴- مدارک نشان‌دهنده عملکرد و وضعیت مالی از جمله صورت‌های مالی

حسابرسی شده طی سه سال گذشته؛

۱۴-۵- اظهارنامه‌ای حاوی حداقل اطلاعات در خصوص مشخصات بدهکاران و

بستانکاران عمده، جریان‌های نقدی و فهرستی از تمام دارایی‌های مالی،

پرداخت‌های احتمالی و تعهدات از جمله ارقام زیر خط ترازنامه؛

۱۴-۶- مدارک و اطلاعات مربوط به تضامین و وثایق و مستندات در خصوص

ارزیابی آن‌ها؛

۱۴-۷- گزارش توجیه فنی و اقتصادی در خصوص تقاضای اعتبار، بر اساس

خط‌مشی‌ها و رویه‌های اعتباری مؤسسه اعتباری؛

۱۴-۸- گزارش متضمن تأیید یا عدم تأیید اعتبار و مصوبه اعطای اعتبار؛

۱۴-۹- قرارداد اعطای اعتبار؛

۱۴-۱۰- مستندات متضمن زمان و مبلغ پرداخت اعتبار؛

۱۴-۱۱- مستندات مربوط به پایش، کنترل و بازبینی شرایط اعتبار؛

۱۴-۱۲- مستندات مربوط به نظارت بر مصرف اعتبار؛

۱۴-۱۳- مستندات مربوط به پیگیری و وصول مطالبات؛

۱۴-۱۴- گزارش اعتبارسنجی و عنداللزوم گزارش رتبه‌بندی؛

۱۴-۱۵- سایر موارد الزامی مطابق با ضوابط ابلاغی بانک مرکزی.

ماده ۱۵- مؤسسه اعتباری موظف است تمهیدات لازم را در خصوص نحوه دسترسی، جابجایی،

حفاظت و نگهداری مدارک و مستندات موضوع ماده (۱۴) در شرایط ایمن مطابق با

ضوابط ابلاغی بانک مرکزی در خصوص مدت و طرز نگهداری اوراق بازرگانی، اسناد و

دفاتر مؤسسات اعتباری، اتخاذ نماید.

بخش دوم - ارزیابی و تأیید اعتبار

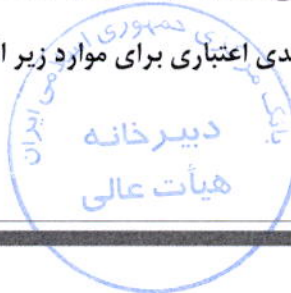
ماده ۱۶- مؤسسه اعتباری موظف است پیش از اعطای هرگونه اعتبار نسبت به استعلام گزارش

اعتباری از شرکت‌های اعتبارسنجی اقدام نماید.

ماده ۱۷- مؤسسه اعتباری مکلف است قبل از اعطای هرگونه اعتبار علاوه بر اخذ گزارش اعتباری

موضوع ماده (۱۶)، نسبت به استعلام گزارش رتبه‌بندی اعتباری مشتری از مؤسسات

رتبه‌بندی اعتباری برای موارد زیر اقدام نماید:

۱۷-۱- اعتبارات با مبلغ یک درصد سرمایه نظارتی مؤسسه اعتباری و بیش از آن؛

۱۷-۲- سایر اعتبارات به تشخیص مؤسسه اعتباری.

تبصره - اعطای اعتبارات خرد موضوع ضوابط ابلاغی بانک مرکزی در خصوص تسهیلات خرد، از مفاد این ماده مستثنی می‌باشد.

ماده ۱۸- استفاده از گزارش‌های موضوع مواد (۱۶) و (۱۷) در اعطای اعتبار نافه مسئولیت مؤسسه اعتباری در بررسی اهلیت اعتباری مشتری نمی‌باشد.

ماده ۱۹- مشارکت هر یک از مؤسسات اعتباری در سندیکا منوط به ارزیابی اهلیت اعتباری مشتری به نسبت اعتبار اعطایی است.

ماده ۲۰- مؤسسه اعتباری موظف است به منظور ارزیابی اهلیت اعتباری و تصمیم‌گیری برای اعطای اعتبار، یک سیستم رتبه‌بندی داخلی متناسب با اندازه، ماهیت و پیچیدگی فعالیت‌های خود ایجاد نماید. این سیستم باید از انعطاف‌پذیری لازم برخوردار باشد تا بتواند ریسک‌های پیش‌روی مؤسسه اعتباری را نیز پوشش دهد.

ماده ۲۱- مؤسسه اعتباری مکلف است به منظور تعیین امتیاز حاصل از ارزیابی اهلیت اعتباری مشتری با استفاده از اطلاعات و مدارک موجود در پرونده اعتباری، وضعیت اعتباری وی را از طریق بررسی حداقل موارد زیر، ارزیابی نماید:

۲۱-۱- امتیاز اعتباری اعلامی توسط شرکت‌های اعتبارسنجی؛

۲۱-۲- رتبه اعتباری اعلامی توسط مؤسسات رتبه‌بندی اعتباری مطابق با مفاد ماده (۱۷)؛

۲۱-۳- توانایی مالی مشتری در بازپرداخت اعتبار بر اساس چشم‌انداز درآمدها و بدهی‌های وی در آینده؛

۲۱-۴- میزان آورده مشتری اعم از سهم‌الشرکه و پیش‌دریافت در موضوع اعتبار؛

۲۱-۵- شرایط اعتبار و محل مصرف آن؛

۲۱-۶- شرایط محیطی از جمله ریسک کشوری، ریسک سرایت و شرایط اقتصاد

کلان نظیر نوسانات نرخ ارز.

تبصره - در محاسبه امتیاز ارزیابی اهلیت اعتباری در صورت اخذ رتبه اعتباری، رتبه اعلامی می‌تواند جایگزین بندهای (۳) و (۶) این ماده می‌شود.

ماده ۲۲- در طراحی سیستم رتبه‌بندی داخلی به منظور دسته‌بندی مشتری بر اساس احتمال نکول وی، رعایت حداقل موارد زیر الزامی است:

۲۲-۱- تعریف طبقه، تعیین و تعریف گروه‌های رتبه‌بندی و زیرگروه‌های هر گروه به طور مشخص بر اساس امتیاز بدست آمده از ارزیابی اهلیت اعتباری طبق ماده (۲۱):

۲۲-۲- تقسیم‌بندی امتیاز اعتباری داخلی مشتری مطابق با پیوست شماره (۱) در ۱۰۰ امتیاز و سه گروه شامل هفت زیرگروه برای اشخاصی که احتمال نکول آن‌ها کم است در قالب طبقات «بسیار خوب» و «خوب»، سه زیرگروه برای اشخاصی که احتمال نکول آن‌ها متوسط است در قالب طبقه «متوسط» و هشت زیرگروه برای آن‌ها که احتمال نکول آن‌ها بالا است، در قالب طبقات «ضعیف» و «بسیار ضعیف» انجام می‌شود. زیرگروه‌های هر گروه با استفاده از علائم مثبت و منفی و نیز حروف الفبا مشخص می‌شود؛

۲۲-۳- افق زمانی برای تخمین و یا بازنگری احتمال نکول حداکثر یک سال در نظر گرفته شود؛

۲۲-۴- سازوکار تهیه و ارایه گزارشات رتبه‌بندی حاصل از سیستم رتبه‌بندی داخلی حاوی رتبه اعتباری داخلی تخصیص یافته به مشتری، تعیین شود؛

۲۲-۵- سازوکار بازبینی مستمر سیستم رتبه اعتباری داخلی تدوین شود.

ماده ۲۳- مؤسسه اعتباری موظف است پس از اعطای اعتبار، در مقاطع سالانه نسبت به به‌روز رسانی امتیاز اعتباری از شرکت‌های اعتبارسنجی برای تمامی اعتبارات به استثنای تسهیلات خرد و برای اعتبارات موضوع ماده (۱۷) نسبت به به‌روز رسانی رتبه اعتباری از مؤسسات رتبه‌بندی اعتباری اقدام نماید.

ماده ۲۴- مؤسسه اعتباری موظف است اهلیت اعتباری ضامن/ضامین را وفق مفاد ماده (۲۱) و

تبصره ذیل آن، حسب مورد ارزیابی نماید. نتایج حاصل از ارزیابی اهلیت اعتباری

ضامن/ضامین صرفاً برای پذیرش ضمانت وی/آن‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد.

تبصره - چنانچه بر اساس نتایج حاصل از سیستم رتبه‌بندی داخلی، رتبه

ضامن/ضامین در طبقه بسیار ضعیف قرار گیرد ضمانت وی/آن‌ها قابل پذیرش

نمی‌باشد.

ماده ۲۵- مؤسسه اعتباری موظف است بر اساس امتیاز حاصل از ارزیابی اهلیت اعتباری موضوع

ماده (۲۱) نسبت به تأیید یا عدم تأیید اعتبار، حداکثر به میزان حد اعتباری مشتری

اتخاذ تصمیم نماید.

تبصره - اعطای اعتبار توسط مؤسسه اعتباری به اشخاصی که به واسطه احتمال نکول

بالا در طبقه «بسیار ضعیف» رتبه‌بندی داخلی مؤسسه اعتباری قرار گرفته‌اند، ممنوع

است.

ماده ۲۶- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری موظف است حداکثر ظرف مدت سه ماه پس از ابلاغ این

دستورالعمل در راستای ایجاد و پیاده‌سازی سیستم رتبه‌بندی داخلی، نسبت به تدوین

و تصویب دستورالعمل اجرایی داخلی حداقل مشتمل بر نحوه اجرا، چگونگی استفاده از

معیارهای قضاوتی و سهم آن در تعیین امتیاز حاصل از ارزیابی اهلیت اعتباری،

راهکارهای جلوگیری از هرگونه تبعیض در اعطای اعتبار، تعیین واحدهای مسئول، شرح

وظایف، نحوه ارتباط، تبادل و گردش اطلاعات اقدام نماید و ضمن ارسال یک نسخه از

آن به بانک مرکزی به منظور نظارت بر حسن اجرای این ماده، دستورالعمل مزبور را به

اطلاع کارکنان واحدهای مربوط رسانده و در مقاطع زمانی سالانه مورد بازنگری قرار

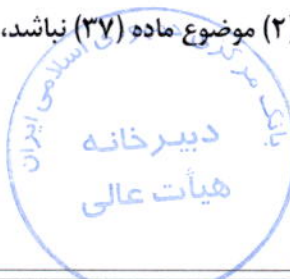
دهد.

بخش سوم - پرداخت و مدیریت اعتبار

ماده ۲۷- مؤسسه اعتباری در صورت تأیید اعتبار موضوع ماده (۲۵)، مشروط بر آن‌که نسبت

پوشش وثایق قابل ارایه از سوی مشتری کمتر از مقادیر تعیین شده در جدول شماره

(۲) موضوع ماده (۳۷) نباشد، باید نسبت به اعطای اعتبار اقدام نماید.

تبصره - در صورت کم‌تر بودن نسبت پوشش وثایق قابل ارایه از سوی مشتری از مقادیر درج شده در جدول شماره (۲) موضوع ماده (۳۷)، میزان اعتبار اعطایی به مشتری به میزانی که شرط مذکور در این ماده رعایت گردد، کاهش می‌یابد.

ماده ۲۸- مؤسسه اعتباری موظف است پس از پرداخت اعتبار و در راستای مدیریت امور اعتباری، ضمن حفظ و نگهداری پرونده اعتباری اقداماتی نظیر کنترل و بازبینی اعتبار را انجام دهد.

ماده ۲۹- کنترل و بازبینی اعتبار باید توسط واحدی مستقل از واحد مسئول ارزیابی و اعطای اعتبار، متناسب با آخرین امتیاز حاصل از ارزیابی اهلیت اعتباری بدست آمده از سیستم رتبه‌بندی داخلی انجام شود. واحد مذکور باید گزارش‌های مربوط به بررسی‌های خود را در مقاطع زمانی حداکثر سه ماهه به مدیرعامل و کمیته ریسک ارایه نماید. در فرآیند کنترل و بازبینی اعتبار موارد زیر باید توسط واحد مسئول کنترل و بازبینی انجام شود:

۲۹-۱- حصول اطمینان از به روز بودن امتیاز حاصل از ارزیابی اهلیت اعتباری در مقاطع مذکور در ماده (۲۳) در چارچوب ماده (۲۱) این دستورالعمل؛

۲۹-۲- بررسی صحت و کامل بودن اسناد و تأییدیه‌های اعتباری؛

۲۹-۳- اطمینان معقول از ارزیابی مجدد وثایق و کفایت آن‌ها؛

۲۹-۴- اطمینان معقول از مشخص بودن فرآیند تملک وثایق؛

۲۹-۵- اطمینان معقول از مصرف اعتبارات در موضوع قرارداد؛

۲۹-۶- پایش نحوه بازپرداخت اعتبارات؛

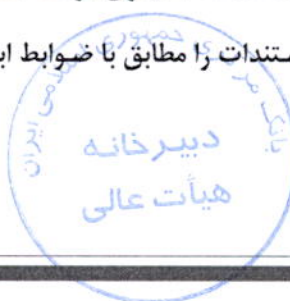
۲۹-۷- بررسی رعایت سلسله مراتب تصمیم‌گیری در خصوص تصویب و اعطای اعتبار؛

اعتبار؛

۲۹-۸- پایش اعتبارات مشکل‌دار.

تبصره - واحدهای مسئول ارزیابی و اعطای اعتبار، کنترل و بازبینی اعتبار و وصول مطالبات زیرمجموعه حوزه اعتبارات مؤسسه اعتباری است.

ماده ۳۰- مؤسسه اعتباری موظف است به منظور حفظ و نگهداری پرونده اعتباری تمامی مستندات را مطابق با ضوابط ابلاغی بانک مرکزی ناظر بر مدت و طرز نگهداری اوراق

بازرگانی، اسناد و دفاتر موسسات اعتباری نگهداری نموده و نسبت به ثبت جابجایی مستندات و ردیابی آن‌ها اقدامات لازم را انجام دهد.

بخش چهارم - وصول مطالبات

ماده ۳۱- هیأت عامل مؤسسه اعتباری موظف است، به منظور مدیریت مؤثر ریسک اعتباری و وصول مطالبات، حداکثر ظرف مدت سه ماه پس از ابلاغ این دستورالعمل نسبت به تدوین دستورالعمل اجرایی داخلی حداقل مشتمل بر شیوه‌های وصول، ارزیابی روند وصول، نحوه و زمان شروع انجام پیگیری‌های حقوقی، مدیریت وثایق، تعیین واحدهای مسئول، شرح وظایف هر یک از آن‌ها، نحوه ارتباط، تبادل و گردش اطلاعات اقدام نموده و دستورالعمل مزبور را به تصویب هیأت مدیره مؤسسه اعتباری برساند. دستورالعمل مذکور باید در مقاطع زمانی سالانه مورد بازنگری قرار گیرد.

ماده ۳۲- واحد مسئول وصول مطالبات موظف است حداقل اقدامات زیر را در خصوص اعتبارات مشکل‌دار انجام دهد:

۳۲-۱- وصول مطالبات؛

۳۲-۲- پیگیری حقوقی؛

۳۲-۳- بازنگری مستندات وثایق و تضامین و صحت ارزش‌گذاری آن‌ها؛

۳۲-۴- ارائه پیشنهادات اصلاحی در خصوص راهبرد و خط‌مشی ریسک اعتباری؛

۳۲-۵- مذاکره و پیگیری؛

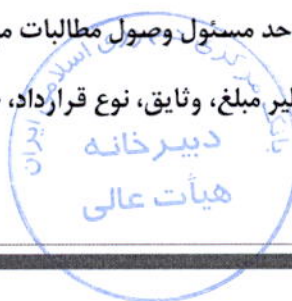
۳۲-۶- ارزیابی مجدد اهلیت اعتباری مشتری؛

۳۲-۷- ارزیابی صحت و به روز بودن طبقه‌بندی اعتبارات؛

۳۲-۸- گزارش مستمر بازبینی دوره‌ای وضعیت اعتبارات مشکل‌دار.

ماده ۳۳- مؤسسه اعتباری موظف است در راستای مدیریت اعتبارات مشکل‌دار، این گونه اعتبارات را به تعداد دفعات بیشتر نسبت به سایر اعتبارات، تحت بررسی و پایش قرار دهد.

ماده ۳۴- واحد مسئول وصول مطالبات موظف است آمار و اطلاعات مربوط به اعتبارات مشکل‌دار نظیر مبلغ، وثایق، نوع قرارداد، طبقه اعتبارات مذکور و اقدامات انجام شده در راستای

وصول مطالبات مذکور را در مقاطع زمانی ماهانه به کمیته ریسک گزارش دهد. کمیته مزبور موظف است، پس از بررسی گزارش مذکور، نتیجه بررسی‌های خود را در اسرع وقت به هیأت مدیره گزارش دهد.

ماده ۳۵- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری موظف است بر مبنای اطلاعات ماده (۳۴) و در راستای کاهش زیان‌های احتمالی ناشی از اعتبارات مشکل‌دار، حسب مورد، بر مبنای میزان و انواع اعتبارات مشکل‌دار، تصمیمات لازم در خصوص مواردی نظیر تغییر رویه‌ها و نحوه وصول مطالبات، رویه‌های ارزیابی اعتبار و تغییر درصد ذخایر مطالبات با رعایت ضوابط ابلاغی بانک مرکزی را اتخاذ نماید.

فصل ششم - وثایق

ماده ۳۶- مؤسسه اعتباری موظف است پیش از اعطای اعتبار، نسبت به اخذ یک یا ترکیبی از مصادیق وثایق و تضامین به شرح جدول زیر، با در نظر گرفتن ضرایب تعدیل کاهشی اقدام نماید:

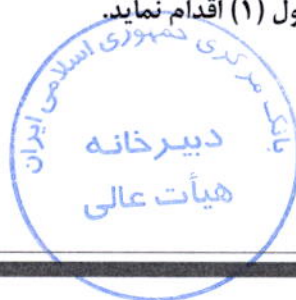
جدول (۱) - ضریب تعدیل مربوط به وثایق و تضامین

ردیف	وثایق/تضامین	ضریب تعدیل (h) (درصد)
۱	وثایق نقد و شبه نقد از جمله اوراق بهادار منتشره و یا تضمین شده توسط دولت جمهوری اسلامی ایران یا بانک مرکزی	۰
۲	مصنوعات، مسکوکات و شمش طلا	۵
۳	اوراق بهادار منتشره و یا تضمین شده توسط شهرداری‌ها و سایر نهادهای عمومی غیردولتی، اعتبارات اسنادی و ضمانتنامه بانکی، اوراق بهادار منتشره و یا تضمین شده توسط بانک‌های دولتی، ضمانت‌نامه‌های صادره توسط صندوق‌های تضمین دولتی	۶
۴	اعتبارات اسنادی و ضمانتنامه بانکی، اوراق بهادار منتشره و یا تضمین شده توسط بانک‌های غیردولتی	۱۲
۵	اوراق بهادار منتشره و یا تضمین شده توسط اشخاص حقوقی دولتی، واحدهای سرمایه‌گذاری عادی صندوق‌های سرمایه‌گذاری مشترک قابل معامله در بورس اوراق بهادار تهران و سهام پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، ضمانت‌نامه‌های صادره توسط صندوق‌های تضمین غیر دولتی، ضمانت‌نامه‌های صادره توسط صندوق‌های پژوهش و فناوری	۱۵
۶	اوراق بهادار منتشره و یا تضمین شده توسط اشخاص حقوقی غیردولتی و سهام پذیرفته شده در شرکت فرابورس	۲۵
۷	دارایی‌های فیزیکی نظیر املاک و مستغلات، ماشین آلات و تجهیزات	۳۰
۸	ضمانت اشخاص ثالث بر اساس امتیاز حاصل از ارزیابی اهلیت اعتباری ضامن	۴۰ تا ۷۰
۹	اسناد تجاری نظیر چک و سفته بر اساس امتیاز حاصل از ارزیابی اهلیت اعتباری برای اشخاص حقیقی	۵۰ تا ۸۰
۱۰	سایر وثایق و تضامین مأخوذه	۹۰

تبصره ۱- بانک مرکزی می‌تواند با توجه به شرایط و اقتضائات نسبت به افزایش انواع

وثایق/تضامین قابل پذیرش و همچنین تغییر در ضرایب تعدیل وثایق/تضامین در

جدول (۱) اقدام نماید.

تبصره ۲- مؤسسات اعتباری دولتی صرفاً پس از ثبت گزارش کارشناسی وثایق مأخوذه در سامانه ملی (مندرج در ماده (۲) آییننامه نحوه تعیین کارشناس برای دستگاههای اجرایی موضوع تصویبنامه شماره ۱۲۳۳۴۷/ت ۵۴۸۰۲ مورخ ۱۴۰۲/۷/۱۵ هیات وزیران)، می توانند نسبت به اعطای اعتبار به دستگاههای اجرایی (موضوع ماده ۵ قانون مدیریت خدمات کشوری)، اقدام نمایند.

ماده ۳۷- اخذ وثایق موضوع ماده (۳۶)، متناسب با نتایج حاصل از سیستم رتبه بندی داخلی (امتیاز حاصل از ارزیابی اهلیت اعتباری) و بر اساس نسبت پوشش وثایق به شرح جدول ذیل می باشد:

جدول (۲)- نحوه پذیرش وثایق موضوع ماده (۳۶) بر اساس ردیفهای جدول شماره (۱) و نسبت پوشش وثایق

نوع وثیقه رتبه مشتری	ردیفهای ۷ تا ۱	ردیف ۸	ردیف ۹	ردیف ۱۰	حداقل نسبت پوشش وثایق (درصد)
بسیار خوب	به تشخیص موسسه اعتباری				۹۰
خوب	به تشخیص موسسه اعتباری				۱۰۰ عدم پذیرش
متوسط	به تشخیص موسسه اعتباری				۱۲۰ عدم پذیرش
ضعیف	به تشخیص موسسه اعتباری				۱۳۰ عدم پذیرش
بسیار ضعیف	عدم اعطای اعتبار				-

تبصره ۱ - اخذ وثایق برای اعطای اعتبارات خرد موضوع «دستورالعمل اجرایی اعطای اعتبارات خرد»، تابع ضوابط مذکور در دستورالعمل مربوطه می باشد.

تبصره ۲ - اخذ وثیقه برای اعطای تسهیلات تکلیفی در صورت عدم تعیین نحوه اخذ وثیقه در قانون یا مقررات مربوطه، متناسب با نتایج حاصل از سیستم رتبه بندی داخلی در اختیار مؤسسه اعتباری می باشد.

تبصره ۳ - نسبت پوشش وثایق مشتری وفق رابطه زیر محاسبه می گردد:

$$\text{نسبت پوشش وثایق} = \frac{\sum (1 - h_i) \times C_i}{E}$$

که در رابطه فوق، ضرایب به کار رفته به شرح زیر می باشد:

C_i : ارزش بازار وثیقه i ام؛

h_i : ضریب تعدیل وثیقه i ام طبق جدول شماره (۱)؛

E : اعتبار قابل اعطا به مشتری، مشتمل بر اصل، سود یا فواید مترتبه.

ماده ۳۸- مؤسسه اعتباری موظف است حسب مورد، ارزش بازار و وثایق موضوع این ماده را به استثنای ردیف (۷) جدول (۱) حداقل در مقاطع سالانه مورد ارزیابی مجدد قرار دهد. در خصوص وثایقی نظیر دارایی‌های فیزیکی موضوع ردیف (۷) جدول (۱)، مؤسسه اعتباری مکلف است از اشخاص واجد صلاحیت منتخب هیأت مدیره مؤسسه اعتباری، اعم از داخل و یا خارج مؤسسه اعتباری، استفاده نماید. ارزیابی مذکور حداکثر تا مدت سه سال معتبر خواهد بود، مشروط به این که در پایان مقاطعی که تهیه صورت‌های مالی مؤسسه اعتباری مورد نظر است بر اساس تغییر شاخص‌های مربوط طبق اعلام بانک مرکزی، مورد تعدیل قرار گیرد. در صورت عدم وجود شاخص‌های مربوط، ارزش آخرین ارزیابی مبنای عمل خواهد بود.

تبصره - در خصوص وثایقی نظیر موجودی انبار و یا مواد اولیه لازم است بازرسی مناسب برای حصول اطمینان از وجود کالا و حفظ ارزش آن، انجام گیرد.

فصل هفتم- شناسایی، ارزیابی، اندازه‌گیری، پایش و کنترل ریسک اعتباری

ماده ۳۹- مؤسسه اعتباری موظف است با در نظر گرفتن موارد زیر، نسبت به شناسایی و اندازه‌گیری ریسک اعتباری اقدام نماید:

۳۹-۱- تعیین احتمال نکول اعتبارات با استفاده از نتایج بازمینی رتبه اعتباری داخلی

مشتری موضوع بند (۲۲-۵)؛

۳۹-۲- دسته‌بندی اعتبارات بر مبنای احتمال نکول؛

۳۹-۳- محاسبه زیان مورد انتظار به تفکیک هر اعتبار و هر دسته اعتبار با استفاده

از رویکرد احتمال نکول/زیان با فرض نکول (PD/LGD) به شرح زیر:

$$EL=PD \times LGD \times EAD$$

EL: زیان مورد انتظار؛

PD: احتمال نکول (درصد)؛

LGD: زیان با فرض نکول (درصد)؛

EAD: منابع در معرض نکول (خالص مانده مطالبات شامل اصل، سود یا فواید مترتبه).

تبصره ۱- مؤسسه اعتباری موظف است زیان مورد انتظار را برای مقاطع ماهانه محاسبه نموده و نحوه محاسبه آن را به تفکیک هر یک از متغیرهای فرمول موضوع این ماده برای هر دسته اعتبار به بانک مرکزی گزارش نماید.

تبصره ۲- در صورتی که زیان مورد انتظار محاسبه شده در مقاطع ماهانه نشان‌دهنده تغییر وضعیت اعتباری مشتری و افزایش احتمال نکول وی باشد، مؤسسه اعتباری موظف است نسبت به تحکیم وثایق یا تضامین اخذ شده اقدام نماید.

ماده ۴۰- مؤسسه اعتباری موظف است میزان ذخایر مطالبات مقرر در ضوابط ابلاغی بانک مرکزی ناظر بر نحوه محاسبه ذخیره مطالبات را محاسبه و در دفاتر اعمال نماید. چنانچه نتایج حاصل از محاسبه زیان مورد انتظار موضوع ماده (۳۹) حاکی از عدم کفایت ذخایر مذکور باشد مؤسسه اعتباری باید بر مبنای زیان مورد انتظار محاسبه شده، ذخیره لازم را محاسبه و در حساب‌ها منظور نماید.

ماده ۴۱- مؤسسه اعتباری باید با در نظر گرفتن حداقل موارد زیر، رویه‌ها و روش‌های کاهش ریسک اعتباری را تدوین نماید:

۴۱-۱- هزینه پیاده‌سازی و اثربخشی؛

۴۱-۲- لحاظ تجربیات گذشته در استفاده از روش‌های مذکور؛

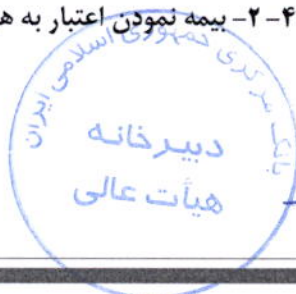
۴۱-۳- انواع مشتریان از منظر معیارهایی نظیر وضعیت مالی و رفتار اعتباری؛

۴۱-۴- در دسترس بودن و قابلیت کاربرد روش‌های مذکور.

ماده ۴۲- مؤسسه اعتباری موظف است در کنترل ریسک اعتباری، روش‌های کاهش ریسک را استفاده نماید. روش‌های کاهش ریسک نظیر موارد ذیل می‌باشد:

۴۲-۱- اخذ و تحکیم وثایق و تضامین؛

۴۲-۲- بیمه نمودن اعتبار به هزینه مؤسسه اعتباری؛

۴۲-۳- تهاتر مطالبات ناشی از اعطای اعتبار با سپرده، اموال و اسناد مشتری

مطابق با ضوابط ابلاغی بانک مرکزی.

تبصره ۱- بیمه اعتبار باید توسط شرکت‌های ارایه دهنده خدمات بیمه‌ای مستقلی انجام

شود که در زمره اشخاص مرتبط مؤسسه اعتباری نباشند.

تبصره ۲- روش‌های مذکور باید با توجه به نوع و میزان اعتبار و همچنین ماهیت روش

یادشده، حداکثر در مقاطع زمانی سالانه مورد ارزیابی و عنداللزوم بازنگری قرار گیرد.

ماده ۴۳- مؤسسه اعتباری مکلف است نسبت مطالبات غیرجاری، نسبت مطالبات غیرجاری

ریالی، نسبت مطالبات غیرجاری خالص و نسبت پوشش ذخیره خاص مطالبات را در

مقاطع ماهانه و متوسط سه ماهه نسبت مطالبات غیرجاری و نسبت مطالبات غیرجاری

ریالی را در پایان هر فصل به بانک مرکزی گزارش نماید.

ماده ۴۴- در ارایه گزارش موضوع ماده (۴۳)، چنانچه متوسط سه ماهه نسبت مطالبات غیرجاری

بیش از ۸ درصد و متوسط سه ماهه نسبت مطالبات غیرجاری ریالی بیش از ۵ درصد

باشد، مؤسسه اعتباری موظف است، علل وقوع آن و برنامه خود جهت کاهش

نسبت‌های مزبور را به مدیریت کل نظارت بانکی بانک مرکزی ارایه نماید.

ماده ۴۵- مؤسسه اعتباری موظف است به منظور اندازه‌گیری، پایش و کنترل ریسک اعتباری،

سامانه اطلاعاتی جامعی را حسب مورد به نحوی ایجاد یا به روز رسانی نماید که حداقل

موارد زیر از آن قابل استخراج باشد:

۴۵-۱- اطلاعات مربوط به سبد اعتباری و اجزای آن نظیر مبلغ، نرخ سود، درصد

تمرکز، نوع اعتبار (بخش دولتی و غیردولتی، تکلیفی و غیر تکلیفی) و نوع

عقد؛

۴۵-۲- اطلاعات مربوط به رتبه اعتباری مشتری و به‌روز رسانی آن؛

۴۵-۳- اطلاعات مربوط به احتمال نکول و زیان مورد انتظار به تفکیک هر اعتبار و

هر دسته اعتبار؛

۴۵-۴- اطلاعات در خصوص اشخاص مرتبط و ذی‌نفعان واحد نظیر روابط بین

اشخاص، مبلغ اعتبار، نرخ سود و میزان رعایت حدود مربوطه طبق ضوابط

ابلاغی بانک مرکزی؛

۴۵-۵- اطلاعات مربوط به وثایق و تضامین نظیر نوع، مبلغ، ارزش، تاریخ آخرین

ارزیابی، درصد ترکیب، میزان پوشش و ضرایب تعدیل برای محاسبه ذخایر و

دارایی‌های موزون به ریسک اعتباری؛

۴۵-۶- اطلاعات مربوط به مطالبات جاری و غیرجاری و امهالی، ذخایر مطالبات

متناظر آن به تفکیک هر پرونده اعتباری، ضرایب ریسک و سایر دارایی‌های

موزون به ریسک در چارچوب ضوابط ابلاغی مربوطه؛

۴۵-۷- اطلاعات مربوط به مطالبات سوخت شده و حذف شده از دفاتر، نظیر نوع

مطالبات (ناشی از اعطای تسهیلات و یا ارائه خدمات)، نوع عقد، نوع تسهیلات

(بخش دولتی و غیردولتی، تکلیفی و غیرتکلیفی) و نوع تسهیلات‌گیرندگان

(اشخاص مرتبط و سایر اشخاص)؛

۴۵-۸- اطلاعات مربوط به نتایج آزمون بحران ریسک اعتباری.

فصل هشتم - آزمون بحران

ماده ۴۶- مؤسسه اعتباری موظف است آزمون بحران ریسک اعتباری را برای سبد اعتباری

حداکثر در مقاطع شش ماهه بر اساس سناریوهای متفاوت اجرا نماید.

ماده ۴۷- مؤسسه اعتباری موظف است در اجرای آزمون بحران، سناریوهای مناسبی برای

شناسایی و شبیه‌سازی شرایط بحرانی که مؤسسه اعتباری ممکن است با آن روبه‌رو

گردد، تدوین نماید. سناریوها می‌تواند حداقل شامل موارد زیر باشد:

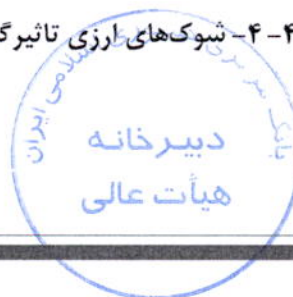
۴۷-۱- شوک‌های اقتصادی نظیر کاهش رشد اقتصادی و افزایش تورم؛

۴۷-۲- شوک‌های اعتباری نظیر افزایش در هریک از طبقات مطالبات غیرجاری؛

۴۷-۳- شوک‌های بازار نظیر تغییر در ارزش دارایی‌های توثیق شده نزد مؤسسه

اعتباری؛

۴۷-۴- شوک‌های ارزی تاثیرگذار بر سطح عمومی قیمت‌ها و دارای آثار تورمی.

ماده ۴۸- مؤسسه اعتباری باید در اجرای آزمون بحران ریسک اعتباری، تاثیر هریک از سناریوهای موضوع ماده (۴۷) را بر کیفیت سبد اعتباری (جاری یا غیرجاری بودن اعتبار) ارزیابی نماید.

ماده ۴۹- مؤسسه اعتباری موظف است با توجه به نتایج آزمون بحران و سایر شرایط، برنامه احتیاطی مناسب را تدوین و به تصویب هیأت مدیره مؤسسه اعتباری برساند. برنامه مزبور باید حداقل شامل موارد زیر باشد:

۴۹-۱- تعیین حدود مسئولیت‌ها، وظایف و اختیارات تمامی واحدها و کارکنان ذی‌ربط در خصوص ایفای صحیح نقش خود در وضعیت بحرانی جهت پیاده‌سازی برنامه احتیاطی؛

۴۹-۲- تعیین میزان منابع احتیاطی در دسترس مؤسسه اعتباری و اولویت بندی منابع مذکور جهت ترمیم سرمایه؛

۴۹-۳- تعیین روش‌های پیگیری و وصول مطالبات متناسب با شرایط بحرانی؛

۴۹-۴- بازنگری بیانیه ریسک در صورت لزوم با توجه به نتایج آزمون بحران.

ماده ۵۰- مؤسسه اعتباری موظف است برنامه آزمون بحران که به تأیید هیأت مدیره مؤسسه اعتباری رسیده و شامل موارد زیر می‌شود را مستندسازی نماید:

۵۰-۱- نوع آزمون بحران مناسب برای مؤسسه اعتباری؛

۵۰-۲- مفروضات آزمون بحران بر مبنای نوع آن؛

۵۰-۳- تعریف سناریوها و تعیین میزان کفایت و منطقی بودن مفروضات؛

۵۰-۴- فراوانی انجام آزمون در یک بازه زمانی مشخص بر حسب نوع آزمون؛

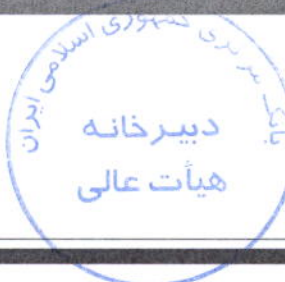
۵۰-۵- اقدامات اصلاحی مناسب و ارزیابی امکان‌پذیری آن‌ها بر اساس نتایج

آزمون؛

۵۰-۶- مشخصات مسئول تدوین سناریوها؛

۵۰-۷- نحوه بازبینی برنامه آزمون بحران به طور منظم و به‌روز رسانی آن.

فصل نهم- کنترل و حسابرسی داخلی

ماده ۵۱- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری موظف است، در چارچوب ضوابط ابلاغی بانک مرکزی در خصوص کنترل داخلی، کنترل‌های داخلی اثربخش را در نظام کنترل داخلی خود طراحی و پیاده‌سازی نماید.

ماده ۵۲- مؤسسه اعتباری موظف است به منظور ارزیابی مدیریت ریسک اعتباری، سازوکار حسابرسی داخلی را با توجه به ماهیت، اندازه و پیچیدگی فعالیت خود ایجاد نمایند. سازوکار مزبور باید حداقل شامل اقدامات زیر باشد:

۵۲-۱- ارزیابی تطبیق پرونده‌های اعتباری با سیاست‌ها و رویه‌های اعتباری مصوب هیأت مدیره مؤسسه اعتباری؛

۵۲-۲- بررسی کیفیت سبد اعتباری؛

۵۲-۳- تشخیص نقایص و نقاط ضعف فرآیندهای اعتباری؛

۵۲-۴- پیشنهاد اقدامات اصلاحی مناسب؛

۵۲-۵- گزارش‌گری به کمیته حسابرسی، کمیته تطبیق، کمیته ریسک و هیأت مدیره مؤسسه اعتباری در فواصل زمانی معین.

فصل دهم- سایر

ماده ۵۳- مؤسسه اعتباری باید برنامه‌های آموزشی مرتبط با امور و فرآیند مدیریت ریسک اعتباری را به منظور به‌روزرسانی دانش و مهارت‌های تمامی کارکنان ذی‌ربط به صورت منظم در چارچوب خط‌مشی‌های آموزشی مصوب هیأت مدیره مؤسسه اعتباری تدوین و اجراء نماید.

ماده ۵۴- تخطی از مفاد مقرر در این دستورالعمل موجب اعمال مجازات‌های مقرر در قانون بانک مرکزی و سایر قوانین و مقررات مربوط می‌گردد.

«دستورالعمل مدیریت ریسک اعتباری در مؤسسات اعتباری» در (۵۴) ماده و (۱۸) تبصره در پنجاهمین جلسه مورخ ۱۴۰۴/۰۹/۲۵ هیأت عالی بانک مرکزی به تصویب رسیده و جایگزین «حداقل الزامات مدیریت ریسک اعتباری در مؤسسات اعتباری» مصوب جلسه مورخ ۱۴۰۲/۰۵/۳۱ هیأت عامل بانک مرکزی، ابلاغی طی بخشنامه شماره ۰۲/۱۷۲۷۴۵ مورخ ۱۴۰۲/۷/۲۰ می‌گردد و از تاریخ ابلاغ لازم‌الاجراء است.

سیستم رتبه‌بندی داخلی به منظور دسته‌بندی مشتری بر اساس احتمال نکول موضوع ماده (۲۲)

عنوان گروه	طبقه	امتیاز اعتباری داخلی
ریسک نکول کم	بسیار خوب	۹۹-۱۰۰
		۹۶-۹۸
		۹۱-۹۵
		۸۶-۹۰
	خوب	۸۱-۸۵
		۷۶-۸۰
		۷۱-۷۵
ریسک نکول متوسط	متوسط	۶۱-۷۰
		۵۱-۶۰
		۴۱-۵۰
ریسک نکول بالا	ضعیف	۳۶-۴۰
		۳۱-۳۵
		۲۶-۳۰
		۲۱-۲۵
		۱۶-۲۰
	بسیار ضعیف	۱۱-۱۵
		۶-۱۰
		۰-۵

پیوست شماره دو

«مثال در خصوص جدول (۲) - نحوه تعیین نسبت پوشش وثایق موضوع ماده (۳۷)»

به عنوان مثال در صورتی که متقاضی تسهیلات بر اساس سیستم رتبه‌بندی داخلی بانک «خوب» ارزیابی شود به منظور ارایه وثیقه برای دریافت اعتبار به میزان (اصل و سود تسهیلات) ۱۰۰۰ میلیارد ریال، امکان ارایه وثایق بند (۱۰) را نخواهد داشت. در این حالت در صورتی که مشتری وثایقی شامل ۴۰۰ میلیارد ریال از بند (۱) و ۴۰۰ میلیارد ریال از بند (۲) ارایه نماید، بر اساس فرمول نسبت پوشش وثایق خواهیم داشت:

$$\text{نسبت پوشش وثایق} = \frac{400 + 0/95(400)}{1000} = \frac{780}{1000} = 0/78$$

با توجه به اینکه در رتبه خوب باید نسبت پوشش وثایق ۱۰۰ باشد، لذا اعتبار اعطایی باید تا سطح ۷۸۰ میلیارد ریال کاهش یافته و در صورت اخذ وثایق مذکور به مشتری پرداخت شود.

